

9/1/1985

L'antecedent callat (I)

En l'escriptura d'una oració com *Tu no tens per què ficar-t'hi* es produeix sovint un dubte quant a la forma que ha de revestir el conjunt *per què* i cal escriure'l separatament, tal com nosaltres hem fet, o bé s'ha d'escriure amb els dos elements soldats, formant un sol mot? Dit altrament, es tracta del mot fort *què*, relatiu o interrogatiu, o bé de la conjunció *perquè*, que pot éser de causa o de finalitat? Si admetiem aquesta oració, el conjunt *per què* s'hauria d'escriure, efectivament, amb els seus components separats, d'acord amb l'anàlisi següent: *què* és un pronom relatiu, amb un antecedent sobreentès (que podria éser *cap raó*, *prou motius*, etc.), i precedit de la preposició *per*.

Es ben dubtós, però, que una oració com la que hem indicat es pugui considerar correcta, i sembla més aviat que la devem a la influència del castellà. És cert que apareix de tant en tant en els nostres textos, àdhuc en algun cas en els dels bons autors, però, al nostre entendre, en una expressió espontània i genuïnament catalana, hom recorreria segurament a d'altres solucions, per exemple, en aquest cas concret, *Tu no t'hi has de ficar per res*. Ara, no n'hi ha prou d'assenyalar aquesta possibilitat del català per justificar la insinuació que *Tu no tens per què ficar-t'hi* és una construcció castellanitzant, perquè, en principi, res no privaria, com en tants d'altres casos, que coexistissin totes dues construccions amb un mateix grau de legitimitat. La raó vàlida que pot justificar aquesta insinuació és que el castellà usa més que no pas el català de frases de relatiu —amb un relatiu fort— amb un antecedent sobreentès o callat. Segons Badia i Margarit, efectivament, serien castellanismes inacceptables voler traduir literalment expressions (castellanes) com "Me dieron que hacer", "Tengo que contarte", etc. (*Gramàtica catalana*, Ed. Gredos, 138, 2). Quina traducció catalana proposaríem, doncs, per a aquestes dues expressions? No tindríem pas la temptació, certament, de recórrer, tal com molts voldrien en casos com aquest, a una fórmula fixa. Diríem, per exemple, *Em van donar molta feina* i *He d'explicar moltes coses*, solucions que tenen en comú, tanmateix, el fet d'usar noms de valor genèric (*feina*, *coses*), equiparables al relatiu fort que representa coses, del qual, usat sense antecedent, el castellà ha sabut obtenir un rendiment especial.

Albert Jané